

Χειμερινό Ηλιοστάσιο

 sansimera.gr/articles/863

Το Χειμερινό Ηλιοστάσιο (Winter Solstice στα αγγλικά) είναι όρος της αστρονομίας που χρησιμοποιείται για να χαρακτηρίσει μια συγκεκριμένη στιγμή του έτους, όταν ο ήλιος βρίσκεται στη μεγαλύτερη δυνατή απόσταση νοτίως του ισημερινού. Ο ίδιος όρος χρησιμοποιείται και για να χαρακτηρίσει το αντίστοιχο σημείο από τη μεγαλύτερη δυνατή απόκλιση της εκλειπτικής (εκλειπτική= ο μεγάλος κύκλος που γράφει η Γη κατά την περιφορά της γύρω από τον Ήλιο) από τον ουράνιο ισημερινό.

22 Δεκεμβρίου, οπότε παρατηρείται η μικρότερη ημέρα του χρόνου και ορίζεται ως η επίσημη έναρξη του χειμώνα. Αντίστροφα, στο Νότιο Ημισφαίριο παρατηρείται η μεγαλύτερη ημέρα του χρόνου και ορίζεται ως η επίσημη έναρξη του καλοκαιριού.

Λαογραφία

- Οι Ρωμαίοι στις 25 Δεκεμβρίου γιόρταζαν τα Βρουμάλια (Brumalia < bruma = η τροπή του Ηλίου), που ήταν αφιερωμένα στη μικρότερη ημέρα του χρόνου και στα γενέθλια του Μίθρα, του ανίκητου Ήλιου (Dies Natalis Solis Invicti), που είχε καθιερωθεί επί αυτοκράτορα Αυρηλιανού το 275. Νωρίτερα, οι Ρωμαίοι γιόρταζαν τα Σατουρνάλια (17-23 Δεκεμβρίου), όπου επικρατούσε κλίμα γενικής ευφορίας και ανταλλάσσονταν δώρα. Και οι δύο αυτές γιορτές είχαν αναφορές στα αρχαιοελληνικά Κρόνια. Στα βυζαντινά χρόνια τα Βρουμάλια διαρκούσαν από τις 24 Δεκεμβρίου έως τις 17 Ιανουαρίου. Τις ημέρες αυτές οι αυτοκράτορες προσέφεραν δώρα στους συγγενείς τους φίλους και στο προσωπικό των ανακτόρων. Η Σύνοδος της Ρώμης το 743 κατήργησε τις γιορτές, θεωρώντας τες ειδωλολατρικές. Οι Χριστιανοί ήδη από τον έκτο αιώνα γιόρταζαν στις 25 Δεκεμβρίου αντί του Μίθρα τον «Ήλιο της Δικαιοσύνης» Ιησού Χριστό και τη γέννησή του.
- Οι αγγλοσαξωνικοί λαοί τιμούσαν το χειμερινό ηλιοστάσιο με παγανιστικές ηλιολατρικές γιορτές, όπως το άναμμα φωτιάς (Yule Log), για να χαιρετίσουν την επάνοδο του ήλιου στο βόρειο ημισφαίριο.
- Ένα ενδιαφέρον εθιμικό δρώμενο του χειμερινού ηλιοστασίου τηρείται μέχρι σήμερα στο Σάλτσμπουργκ της Αυστρίας. Οι συμμετέχοντες χωρίζονται σε δύο ομάδες, στους Καθαρούς και τους Ακάθαρτους. Οι Καθαροί, ντυμένοι με την τοπική ενδυμασία -σκουροπράσινο σακάκι και μαύρο δερμάτινο παντελόνι- φορούν στο κεφάλι ένα είδος ψεύτικης κόμμωσης σε διάφορα σχήματα, που πολλές φορές φτάνει σε ύψος τα τρία μέτρα και σε βάρος τα είκοσι πέντε κιλά! Οι Ακάθαρτοι φορούν προβιές και στα πρόσωπά έχουν άγριες μάσκες. Η γιορτή αυτή, κατά την παράδοση, έλκει την καταγωγή της από τη λατρεία της τευτονικής θεάς της γονιμότητας Πέρτχα ή Πέρχθα.

- Στην Κίνα γιορτάζουν την μικρότερη μέρα του χρόνου με οικογενειακές συγκεντρώσεις και μνημόσυνα στους προγόνους (Dongzhi). Το πιάτο που κυριαρχεί είναι το τανγκγιάν ένα είδος κεφτέ από ρύζι.
- Στο Ιράν γιορτάζουν την μεγαλύτερη και πιο σκοτεινή νύχτα του χρόνου με οικογενειακές συνάξεις και συγκεντρώσεις σε φιλικά σπίτια, όπου κυριαρχεί το φαγητό, το ποτό και η απαγγελία ποίησης (Shab-e Yalda). Το έθιμο με ζωροαστρική προέλευση, γιορτάζεται επίσης από την Ιρανική διασπορά. Τα φρούτα που έχουν την τιμητική τους στο γιορτινό τραπέζι είναι το ρόδι και το καρπούζι, που συμβολίζουν την επερχόμενη αυγή μετά την μακριά σκοτεινή νύχτα και την απαρχή μιας νέας ζωής.
- Παλαιότερα στην Ελλάδα συνηθιζόταν την ημέρα του χειμερινού ηλιοστασίου να τοποθετείται στο αναμμένο τζάκι ένα αρκετά μεγάλο ξύλο, που ονομαζόταν μαμμή ή μπάμπω.